

Jutlus Nõos R, 01.01.21 kell 11.00, Uusaasta

Lektsioonid: Js 42:5–8; Ap 4:24–30

Pihikõne: Jk 4:15j

Jutlus: Mt 4:12–16

Laulud: 39 (1–3); 40 (1–2, 3); 49 (1–2); 50 (1–4)

Aga kui Jeesus oli kuulda saanud, et Johannes on vangistatud, läks ta tagasi Galileasse ja jättis Naatsareti ning asus elama Kapernauma, mis on järve ääres, Sebuloni ja Naftali piirkonnas, et läheks täide, mida on räägitud prohvet Jesaja kaudu: „Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!”

Täna, uue aasta esimesel päeval tähistatakse meie kirikukalendri järgi Jeesuse nimepäeva.

Jeesuse nimi, kreekakeelne vorm heebreakeelsest nimest Joosua, tähendab teatavasti 'Jahve päästab' ehk (kui kasutada Jumala nime asemel Issand) 'Issand päästab'. Keda Issand siis päästab?

Kui ingel Mt 1:21 järgi Joosepile unenäos ilmus, siis ütles ta sündiva Jeesuslapse kohta Joosepile nõnda: „...sina paned talle nimeks Jeesus, sest tema päästab oma rahva nende pattudest.“ Jääb mulje, et väljendi „oma rahva“ all mõeldakse juute, sest Iisrael oli ju Jumala väljavalitud rahvas ja Jeesuse vanemad olid samuti juudid.

Ent kui vaga mees Siimeon võttis u 40 päeva pärast Jeesuse sündi ta Jeruusalemmas, kuhu Jeesuse vanemad olid lapse toonud, oma sülle, ütles ta Lk 2:30–32 järgi nõnda: „Issand, nüüd sa lased oma sulasel lahkuda rahu oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud sinu päästet, mille sa oled valmistanud kõigi rahvaste silme ees: valgust, mis on ilmutuseks paganaile, ja kirkust sinu rahvale Iisraelile.”

Niisiis tahtis Jumal Jeesuse kaudu nende pattudest päästa mitte ainult Iisraeli rahvast, vaid ka paganaid ehk mittejuute.

Seda mõtet kinnitab ka meie tänane kirjakoht Mt-st, milles Jeesus alustab oma kuulutustööd. Evangelist tsiteerib LXX ehk Septuaginta (VT kreekakeelse tõlke) järgi lõike prohvet Jesaja raamatust (Js 8:23 ja 9:1), mille kohaselt Jumala valgus ilmub justnimelt paganaile: „Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!”

Vaatame natuke Palestiina geograafiat, et mõista, miks kuulutab prohvet valgust paganaile justnimelt Sebulonimaa ja Naftalimaa piirkonnas.

Teatavasti olid Sebulon ja Naftali kaks 12-st Iisraeli suguharust, kes jagasid maa pärast Kaananimaa hõivamist Joosua juhtimisel. Sebulon sai endale maa Galilea järvest läänes ja Naftali põhjas. Seoses assüürlaste vallutusega 8. sajandi lõpul eKr küüditati sealsed juudid aga Assüüriasse ja piirkond asustati teiste rahvastega. Jeesuse ajal elasid seal peamiselt araablased, foiniiklased ja kreeklased, juute oli üsna vähe.

Nõnda siis võib öelda, et Jeesus alustas oma nimest tulenevat kuulutustööd Galileas just seetõttu, et nõnda olid Issanda prohvetid vanal ajal ennustanud: see piirkond sümboliseerid kõige paremini paganate alasid.

Piibliuurijad toovad aga tavaliselt siinkohal välja veel ühe põhjuse, miks Jeesus pärast oma kodukohast Naatsaretist lahkumist, Ristija Johannese juures Jordani jões enda ristida laskmist ja Juuda kõrbes 40-päevalise paastu kannatamist läks just Galilea Kapernauma, et seal kanda kinnitada.

Nimelt asub Kapernauma linn (pigem küla) Galilea järve põhjakaldal, lähedal kahe valitseja valduste piirile. Lääne poole jäid nelivürst Herodes Antipase valdused, ida poole aga tema poolvenna Herodes Filippuse omad. Herodes Antipas oli aga just see valitseja, kes lasi vangi panna Ristija Johannese – nagu oma tänase kirjakohta algusest lugesime. Seega oli Jeesusel Kapernaumas elades võimalik alati vaenuliku nelivürsti aladelt tema poolvenna aladele liikuda, mida ta ka evangeeliumide kohaselt vahel tegi (vt nt Mt 16:13 ja paralleeltekste teistest

sünoptilistest evangeeliumidest).

Lähtudes meie kirjakoha algul antud teatest, küsime ka seda, miks muutis Jeesus oma asukohta – läks Juuda kõrbest Galileasse – siis, kui sai teada Ristija Johannese vangistamisest.

Ristija Johannes oli teatavasti Issanda tee valmistaja, „hüüdja hää kõrbes“. Oma missiooni käigus kuulutas Johannes, et taevariik on lähedal ja seepärast tuleb meelt parandada ning ristis inimesi meelearanduse kinnituseks veega.

Võiks öelda nii, et Ristija valmistas inimesi meelearanduse kaudu ette Jumala järgmiseks „sammuks“. Juudid, eriti juudi ülikud olid veendunud oma õiguses Jumala ees ja ei pidanud end vajavaks mingit meelearandust. Paganad seevastu olid leppinud olukorraga, et nemad, nähes juutide äravalitust, niikuinii mingile päästele lootma ei saa. Seda olukorda (tõsi küll, mitte pagana, vaid tõlneri näitel) sümboliseerib Jeesuse tähendamissõna variserist ja tõlnerist, kellest esimene tänas Jumalat oma õiguse eest, teine aga ei julgenud silmigi Jumala poole tõsta.

Ent Ristija nägi oma missiooni just selles, et õpetada nii juutidele kui paganatele meelearanduse vajadust. Juute nimetas Ristija „rätikute sooks“ ja kutsus neid üles mitte lootma oma isa Aabrahami peale, vaid meelt parandama. Rahvahulgad (võib-olla siis ka sh paganad), tõlnerid ja sõdurid (üsna kindlasti paganad) said Ristijalt ülesandeks hakata märkama oma ligimese vajadusi ja parandada selle kaudu meelt.

Tuleme tagasi küsimuse juurde, miks muutis Jeesus oma asukohta ja alustas kuulutustööd just siis, kui kuulis Ristija Johannese vangistamisest. Eelneva jutu põhjal võiks öelda, et ta tegi seda, nähes Ristija aktiivse töö lõppu. Tõsi, Herodes Antipase juures vangis olles, oli Johannes veel kindlasti autoriteediks oma jüngritele, kes ka jätkasid tema tegevust. Kuid Jeesuse ees seisis nüüd ülesanne liikuda meelearandusnõudest järgmise sammuni, Jumala riigi õpetamiseni. Ja selleks valis ta endale teatavasti jüngrid ning õpetas ka suuremaid rahvahulki.

Muide, on veel üks koht sünoptilistes evangeeliumides, kus Jeesus võtab midagi ette Ristija Johannes kohta saabunud teate ajal. Nimelt teatab Mt 14 Ristija Johannese surmamisest Herodesese poolt ja Mt 14:13 on kirjutatud, et kui Jeesus sellest kuulda sai, eemaldus ta tühja paika, et olla omaette.

Küllap tajus Jeesus, et nüüd tuleb astuda veel üks samm. Rahva meelearandusele kutsumise ja õpetamise aeg on nüüd läbi saamas ja tuleb valmistuda päästemissiooni lõppvaatuseks. Pärast seda söödab Jeesus viit tuhandet meest, teeb veel imetegusid ning kuulutab ette oma surnuist ülestõusmist. Niisiis hakkab Jeesus hoolitsema selle eest, et Jumala riik jõuaks inimeste tunnetusele ja teadvusele võimalikult lähedale, enne kui Jeesus pidi kannatama ristisurma.

Ja Jeesus hoolitses selle eestki väga hästi, sest tema jüngrid ja apostlid hakkasid tema tööd innukalt edasi tegema, kui Jeesust nende keskel enam füüsiliselt polnud. Apostlite töö tulemusena sündis kirik, mis levis tasapisi üle maailma, kuni jõudis ka meie juurde põhjamaale.

Nõnda näeme Jumala päästeplaani, mis algas Jeesuse sünni ettekuulutusega ja juba Jeesuse nimes sisalduva viitega nii Iisraeli kui paganate päästmiseks, ja kulges samm-sammult edasi kuni kristluse levikuni üle maailma.

Milline osa Jumala päästeplaanis on igaühel meist? Milline roll on sellel täna algaval uuel aastal? Me ei tea seda täpselt, kuid aimame siiski. Kiriku ülesanne on jätkuvalt Jumala sõna kuulutada ja sakramente jagada. Iga kristlase ülesanne on armastada oma Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast. Koguduse ülesanne on pidada jumalateenistusi ja palvetada abivajajate eest, samuti aidates neid võimalusel ka materiaalselt sotsiaalabiga.

Kuid Paulus võtab kristlase ülesande ilusti kokku Fl 3:16: „Ometi, sealt, kuhu oleme jõudnud, astugem edasi sama rada!“ St sealt, kuhu oleme oma usuteel parasjagu jõudnud, astugem paremale ega pahemale pööramata ikka edasi. Olgu see juhtnõr meile siis rahulikuks teejuhatajaks ka uuel Issanda aastal 2021!

Aamen.